

מסורת הש"ס

א) וַיָּבֵי יְהוֹשֻׁעַ מִחוֹסֶפֶת מִנְחֹת לֵאמֹר, דִּמְיָה קִיבֹרֹתַי, ב) כְּרִיתוֹת ג' [כל הסוגיא ע"ש], ד) [לעיל סג. מוספתא פ"י כריתות ג:]; ד) ג"ז שם ככריתות ג:]; ה) [כריתות ב:]; ו) [שם ג:]; ז) [ויקרא ד:]; ח) [ויקרא ז:]; ט) [שם ב: דברים יח:]; י) [שעוקמן ומנענען רש"י],

תורה אור השלם
1. וחבר חבר ושאל אוב ידעני ודרש אל המתיים: דברים יח יא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והנשאל ב' דבתיב בקרא. עיין עירובין יז ע"ב ותמורת חיים שם:

הגהות הב"ח

ה) גמרא דללו שמה חלוקה דלמתי:

לעניו רש"י

איישלי"ה [אישייל"א]. בית-השחי.

מוסף רש"י

לפי שאין בו מעשה. הילכך לאו בר קרבן הוא, אבל אוב ים זו מעשה שמנקש זורועותיו ומדבר משחיו (כריתות ג:). חלוקין הן במיתה. ואי לאו הטעם דלית ביה מעשה מיתות מחלקין לחטאות, דהא חלוקין בן צמימות והי"ל למיתנניהו אי הוה בר קרבן (שם). ר' עקיבא היא. דלמחר מגדף מציא קרבן דלאו בעינן מעשה (שם). נהי דלא בעי ר"ע מעשה רבה. מדקמיני מגדף (שם). הוי מעשה ואפילו לרבנן. מדקאמר ר"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה וחזינן דמתני' דפליגי רבנן אמגדף ולא פליגי אבעל אוב, ש"מ דאפילו לרבנן חשיב מעשה (שם). אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה. דגני חטאת כתיב ועשה אחת מכל מצות ה' (דעירל ג:). אלא אמר עולא. הייט טעמא דלא פליגי רבנן אבעל אוב, דלאו דבקשת זרועותיו מיירי אלא במקטר לשד. לשר השדים (כריתות ג). אחד חבר גדול. שמחבר חיות גדולות ותמנחן יחד (שם). חבר קטן. לחיות קטנות לזמן שמתכרן כנשפים יחד (שם). דצמיד יזבורא ועקרבא. דלא חשיבי איסור ללוחשן (שם). הוראיל וישנו בלב. עיקר איסורי תלוי ברוע לכו דע למי גדף הילכך לא חשיב מעשה, אבל השתחוה אט רואין שמתחוה לעבודת כוכבים. גליון. הואיל וישנו בלב, עיקר איסורו בנחשת הלכ ואין כאן מעשה, ומה שמדבר איז אלא משמעי איסורו, אבל כפיית קומתו היינו עיקר איסורו, דאילו היה מדבר בנקבל עבודת כוכבים בלא השתחוה לא מחייב, דאין עיקר בלב אלא כפייה הוא החיוב (שם).

בתנ"י פיוס.
שם המכסף המדבר הארץ ומושיב לו בשחיו תחת זרועותיו ומדבר משחיו איישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר צפיו.**
כדמפרש בגמרא [ע"ב] חיה אחת ים ששמה ידוע ומכניס ממנה עזס על ידי כשפים: **הרי אלו כסקילה.**
כדכתיב (ויקרא כ) באבן ירגמו אותם: **והנשאל בהם.**
שאל ושאל בהם להגיד לו דבר העמיד כגון שאלו: **באזהרה.**
דלא תפנו אל האזנות

(שם יט). ואזהרה דמכשפים גופייהו מלא ימנא בך וגו' וחוצר חצר ושאל אוב ידעוני (דברים יח): **גב'.**
ככריתות קא חשיב לכל כריתות שצמורה שחייבין עליהן על שגבתן חטאת ותנן (שם דף ג:) בעל אוב ולא תנא ידעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.**
בלאו דלא תפנו אל האזנות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מחלקין לחטאות כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמין ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אע"ג דכי עבד לחד מינייהו בצאפי נפשיה מיחייב דהא לאו אתרוייהו קאי לא תני להו לתרוייהו התם דכי תנינא התם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דמנינן כדאמרינן התם ברישא דגמרי' דפרכינן מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת הילכך לא מצי למתני ל"ז כריתות לחייבו ל"ז חטאות. והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטס שמן המשחה וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על צמר אדם לא יסך וצמתנכו לא תעשו כמותו (שמות ג) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת כדכתיב (שם) איש אשר ירקח כמותו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו אמרי' התם' דכי עביד להו צשוגג כהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש לקיש אמר ידעוני.**
להכי לא תנינא לה להתם משום דאפי' כי עביד לה בצאפי נפשיה לאו בר קרבן הוא לפי שאין זו מעשה וחטאת אינה בלא אלא על המעשה דכתיב' ועשה אחת אבל בעל אוב צריך להקיש

בתנ"י פיוס.
שם המכסף המדבר משחיו מעלה את המת מן הארץ ומושיב לו בשחיו תחת זרועותיו ומדבר משחיו איישל"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר צפיו.**
כדמפרש בגמרא [ע"ב] חיה אחת

ים ששמה ידוע ומכניס ממנה עזס

על ידי כשפים: **הרי אלו כסקילה.**
כדכתיב (ויקרא כ) באבן ירגמו אותם: **והנשאל בהם.**
שאל ושאל בהם להגיד לו דבר העמיד כגון שאלו: **באזהרה.**
דלא תפנו אל האזנות

(שם יט). ואזהרה דמכשפים גופייהו מלא ימנא בך וגו' וחוצר חצר ושאל אוב ידעוני (דברים יח): **גב'.**
ככריתות קא חשיב לכל כריתות שצמורה שחייבין עליהן על שגבתן חטאת ותנן (שם דף ג:) בעל אוב ולא תנא ידעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.**
בלאו דלא תפנו אל האזנות ואל הידעונים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהלאוין מחלקין לחטאות כדכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה דהיינו דברים שהן בלא תעשה וסמין ליה או הודע אליו אלמא חטאת אלאוין קיימי והני אע"ג דכי עבד לחד מינייהו בצאפי נפשיה מיחייב דהא לאו אתרוייהו קאי לא תני להו לתרוייהו התם דכי תנינא התם מידי דמחייב אכל חד וחד כי עביד להו כי הדדי הוא דמנינן כדאמרינן התם ברישא דגמרי' דפרכינן מנינא למה לי שאם עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת הילכך לא מצי למתני ל"ז כריתות לחייבו ל"ז חטאות. והא דנקט הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטס שמן המשחה וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על צמר אדם לא יסך וצמתנכו לא תעשו כמותו (שמות ג) אע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת כדכתיב (שם) איש אשר ירקח כמותו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו אמרי' התם' דכי עביד להו צשוגג כהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש לקיש אמר ידעוני.**
להכי לא תנינא לה להתם משום דאפי' כי עביד לה בצאפי נפשיה לאו בר קרבן הוא לפי שאין זו מעשה וחטאת אינה בלא אלא על המעשה דכתיב' ועשה אחת אבל בעל אוב צריך להקיש

צורועותיו דלנקמן והקשת זרועותיו חשיב ליה מעשה אבל הכנסת העזס ידעוני אינו מדבר צשעת מעשה אלא לאחר המעשה שהוא צפיו מדבר העזס מאליו: **ורבי יוחנן.**
דאמר ידעוני בצאפי נפשיה בר קרבן הוא והאי דשייריה משום דלא מיחייב תרתי עלייהו: **מאי שנא בעל אוב דנקט.**
תנא למתנייה ושייריה לידעוני ולא נקט ידעוני ולשייריה לבעל אוב: **משום דפסח ביה קרא.**
בכל דוכתיא)

אוב כתיב ברישא: **חלוקין הן צמיהם.**
כשפירס סקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם צם [ויקרא כ] ולא כתיב וידעוני הילכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: **מ"ט לא אמר ריש לקיש.**
דפטור ליה לגמרי מקרבן הא ודאי צעינן מעשה: **ר"ע היא.**
דקא חשיב מגדף בזהא מנינא ופליגי רבנן עליה במגדף משום דאין זו מעשה הילכך לר' עקיבא מחייב עליה ולא שיירה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרוייהו: **עקימם שפתי.**
שעוקמין ומנענעין' כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי' עקימת שפתיים ליכא: **ואפי' לרבנן.**
קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיהה. כלומר מדלא פליגי רבנן עליה התם אלא במגדף אבל צבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב.**
קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחוה.**
לענין קרבן: **ר"ע היא דאמר לא צעינן מעשה.**
רבה אלא מעשה זוטא: **כי אמר ריש לקיש.**
דהקשת זרועותיו לבעל אוב הוי מעשה לר' עקיבא קאמר: **אי הכי.**
מתני' דקמני התם [כריתות ב]. במילתא דרבנן ילא מגדף שאינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין זו מעשה וגבי חטאת כתיב [במדבר טו] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי ילא מגדף ובעל אוב מציעא ליה: **במקטר לשד.**
בעל אוב דקמני ככריתות דמודו ביה רבנן בהכי עסקינן שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: **עוצד עצועם כוכבים הוא.**
ועוצד עבודת כוכבים הא קמני לה התם [כריתות ג]. ומשני **במקטר לחצר.**
אינו מקטר לשם אלהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחצר השדים לכאן: **חוצר חצר הוא.**
ואינו אלא בלאו: **והתורה אמרה חצר כגון זה כסקילה.**
חירוק הוא. מאחר שמחצר את השדים צמוד אמרה התורה שיהא כסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מציא קרבן דכי אמרי' חוצר חצר אינו אלא באזהרה זה המחבר חיות ובהמות נחשים ועקרצים למקום אחד ע"י נחשים: **אחד חצר גדול.**
מאסף חיות ובהמות גדולות: **חצר קטן.**
מחצר שקצים ורמשים: **ואפי' נחשים ועקרצים.**
לגרותן זה בזה או למקום מדבר שלא ימנאו צייצו ויזיקו: **אסור.**
וכגון שאין רצין אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: **הואיל וישנו בלב.**
עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לצרכ השם שאפילו מבדך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ואינו מתחייב:

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

סה.

והנשאל בהן.
פ"ה באזהרה דלא תפנו ואזהרה דמכשפות גופיה מלא ימנא בך וקשה דאי אל תפנו אזהרה לנשאל א"כ יהא זו כרת דכתיב צפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו' והכרתי אותה וי"ל איפכא דאזהרה לנשאל מלא ימנא בך *דכתיב צקרא בתריה שואל אוב ידעוני: **הואיל' ושניהם בלאו אחד נאמרו.**

פ"ה שהלאוים מחלקים לחטאות דכתיב אשר לא תעשינה וסמין ליה או הודע אליו ואף על גב דכס"פ כלל גדול (שבת דף סט.) הוא דדריש ריש לקיש צשגגה עד שיצגג בלאו שצה ור' יוחנן ס"ל שגג בכרת אע"פ שהיז בלאו מ"מ בלאוין תליא מילתא כיון דאשכחן מפטס וסך דאיכא שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתובין שני לאוין כדי לחייבו שני חטאות: **במאן תנא השתחוואה ר' עקיבא היא.**
מימנה הא לא מחייב ר"ע במגדף אלא משום דכתיב כרת צמקוס קרבן כדתנן צספ"ק דכריתות (דף י:) וא"כ בהשתחוהה דלא כתיב ביה כרת צמקוס קרבן ליפטור וכן ידעוני אליבא דר' יוחנן לר"ע אמאי חייב הא לא כתיב ביה כרת צמקוס קרבן וי"ל דר"ע אליבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא צעינן מעשה לדידכו אודו לי מיהת במגדף דכתיב ביה כרת צמקוס קרבן א"נ כיון דחייב רחמנא במגדף ש"מ דבכל דוכתי לא צעי מעשה לענין קרבן כלל דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אליבא דר"ע לא חשיב מעשה הואיל וישנו בלב דלנקמן ולר"ל אליבא דר"ע מחייביה אע"פ דלית בה מעשה רבה אלא זוטא: **יצא מגדף ובע"א אוב מיבעי' ליה.**
צריש כריתות (דף ג.) משני חדא מתרתי נקט ולייתי בעל אוב מגדף אינעריך ליה סד"א הואיל וכתיב כרת צמקוס קרבן אימא מודו ליה לר"ע קמ"ל ודכך הש"ס בכמה מקומות כן כדאשכחן צפ"ק דחולין (דף כב. ושם) ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כהונה ציעא אכצע ובסוף התודה (מנחות דף פג.) משני כדי נסבא ובסוף דס הטעאת (וצמח דף תל. ושם) משני הך ב' שניוי: **הואיל' וישנו בלב.**
פ' צקונט' שאפי' מצדך השם כל היום ואין לבו כלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד אינו חייב וקשה השתא השתחוה נמי

ישנה בלב כדאמרינן (לעיל דף סא:) גבי אנדרטא אי לא קיבלה באלוה לאו כלום הוא וי"ל מדכתיב גבי ניוטה (נחום א) ממך ילא חושב על ה' רעה דהיינו רצשקה שגידף שהיה שלוחו של סמחריב מלך אשור וניוטה בראך אשור ותלאו הכתוב צמחשבה ולפי מאי דפרישי' לעיל (שם ד"ה רבא) דצסתם עבודת כוכבים מאהבה ומיראה חייב ניהא דאין תלויה בלב: ילאו

אוב כתיב ברישא: **חלוקין הן צמיהם.**
כשפירס סקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו באבן ירגמו אותם דמיהם צם [ויקרא כ] ולא כתיב וידעוני הילכך אי הוה ידעוני בר קרבן הוה מיחייב עליה נמי כי עביד ליה בהדי אוב: **מ"ט לא אמר ריש לקיש.**
דפטור ליה לגמרי מקרבן הא ודאי צעינן מעשה: **ר"ע היא.**
דקא חשיב מגדף בזהא מנינא ופליגי רבנן עליה במגדף משום דאין זו מעשה הילכך לר' עקיבא מחייב עליה ולא שיירה אלא משום דלא מחייב תרתי אתרוייהו: **עקימם שפתי.**
שעוקמין ומנענעין' כשהוא מדבר חשיב ליה ר"ע מעשה אבל ידעוני אפי' עקימת שפתיים ליכא: **ואפי' לרבנן.**
קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בתמיהה. כלומר מדלא פליגי רבנן עליה התם אלא במגדף אבל צבעל אוב מודו אלמא הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב.**
קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחוה.**
לענין קרבן: **ר"ע היא דאמר לא צעינן מעשה.**
רבה אלא מעשה זוטא: **כי אמר ריש לקיש.**
דהקשת זרועותיו לבעל אוב הוי מעשה לר' עקיבא קאמר: **אי הכי.**
מתני' דקמני התם [כריתות ב]. במילתא דרבנן ילא מגדף שאינו מחייב על שגגתו חטאת לפי שאין זו מעשה וגבי חטאת כתיב [במדבר טו] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה ואי הכי ילא מגדף ובעל אוב מציעא ליה: **במקטר לשד.**
בעל אוב דקמני ככריתות דמודו ביה רבנן בהכי עסקינן שמקטר לפני השד הממונה על אותו דבר דהוי מעשה גמור: **עוצד עצועם כוכבים הוא.**
ועוצד עבודת כוכבים הא קמני לה התם [כריתות ג]. ומשני **במקטר לחצר.**
אינו מקטר לשם אלהות אלא ע"י הקטרה נעשה המכשפות לחצר השדים לכאן: **חוצר חצר הוא.**
ואינו אלא בלאו: **והתורה אמרה חצר כגון זה כסקילה.**
חירוק הוא. מאחר שמחצר את השדים צמוד אמרה התורה שיהא כסקילה וכל שזדונו חייב מיתה על שגגתו מציא קרבן דכי אמרי' חוצר חצר אינו אלא באזהרה זה המחבר חיות ובהמות נחשים ועקרצים למקום אחד ע"י נחשים: **אחד חצר גדול.**
מאסף חיות ובהמות גדולות: **חצר קטן.**
מחצר שקצים ורמשים: **ואפי' נחשים ועקרצים.**
לגרותן זה בזה או למקום מדבר שלא ימנאו צייצו ויזיקו: **אסור.**
וכגון שאין רצין אחריו שאין כאן משום פקוח נפש: **הואיל וישנו בלב.**
עיקר חיוב הבא עליו תלוי בלב שמתכוין לצרכ השם שאפילו מבדך את השם כל היום ואין בלבו כלפי מעלה אלא שהעלה את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ואינו מתחייב:

מתבי

קעא א מיי' פ"ו מהל' ע"ז הל' א ב ופי"א הלכה יד סמג לאוין לח טור י"ד סימן קעט:

קעב ב מיי' שם פי"א הל' יד סמג שם:

קעג ג מיי' שם פ"ו הלכה ב:

קעד ד מיי' פ"א מהל' שגגות הלכה ב והלכה ד:

קעה ה מיי' שם פ"ו הלכה א:

קעו ו ז מיי' פ"ו מהל' ע"ז הלכה א [נוש"ע

י"ד סי' קעט סעי' יט]:

קעז ח מיי' שם פי"א הלכה י סמג לאוין

כד נוש"ע י"ד סימן קעט סעיף ה:

קעה ט שם סעיף ז וכפירות רש"י: